

Nr 159

Utlåtande i anledning av väckt motion om befrielse för studenten K. V. S. Jonsson från viss ersättningskyldighet till kronan.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av fröken *Karlsson* väckt motion (II: 43) har yrkats, att riksdagen måtte befria studenten Karl Viktor Styrbjörn Jonsson från skyldigheten att ersätta kronan vissa rättegångskostnader.

Till stöd för ifrågavarande förslag anförs i motionen följande.

Vid en trafikolycka söndagen den 30 september 1951 omkring kl. 20 i Jönköpings stad å rikshuvudväg nr 1 vid södra infarten till Jönköping skadades sjuttonårige studenten Karl Viktor Styrbjörn Jonsson. Jonsson förde en motorcykel norrut och sammanstötte med en kronan tillhörig lastbil med tillkopplad släpvagn, som stod parkerad på vägbanans vänstra sida som köfordon i en militär fordonskolonn om 12 bilar, vilka var under uppmarsch för deltagande i då pågående militärövningar. Lastbilen var försedd med avskärmad belysning och släpvagnen baktill försedd med en reflexanordning och en mindre vit duk. Någon gatubelysning fanns icke vid olycksplatsen, och de militära fordonen synes hava varit placerade så, att Jonsson svårligen på grund av en mötande bils belysning i tillräcklig tid kunde iakttaga dessa. Vid kolonnen hade placerats två poster, vilka skulle dirigera trafiken förbi kolonnen, som blockerade den vänstra delen av körbanan i Jonssons körriktning. Den post, som stod närmast Jonsson, visade »stopptecken» genom att med uppsträckt arm visa fast vitt sken med ficklampa.

Vid kollisionen åsamkades den unge pojken avsevärda skador såsom hjärnskakning, komplicerat knäledsbrott, komplicerat underbensbrott, urledvrickning av vänster höftled kombinerat med brott å bäckenbenet samt förlust av framtänder, vilka skador förorsakat honom ekonomiska förluster, svårartade smärtor och framtida men.

På grund av olyckan företogs polisutredning, vilken emellertid icke föranledde att vare sig Jonsson, fordonschefen eller trafikposten ansågs hava gjort sig skyldig till oaktsamhet, varför åtal ej följde. Jonsson instämde till Jönköpings rådhusrätt Kungl. Maj:t och kronan med yrkande om skadestånd. Hans yrkanden ogillades dock i rådhusrättens dom, vilken sedermera fastställdes av Göta hovrätt. I rådhusrättens domskäl riktas anmärkning gentemot det sätt, på vilket köposten varit placerad, och det sätt, på vilket han försökt uppmärksamma vägfarande om faran i den stillastående kolonnen. Rådhusrätten har emellertid framhållit, att några föreskrifter om dirigering av trafik förbi en militärkolonn icke finnes vara sig i allmänna vägtrafikstadgan eller i särskilda för den militära trafiken gällande bestämmelser.

I länsstyrelsens kungörelse rörande pågående militära övningar och framförande av fordon med avskärmad belysning på allmänna vägar synes be-

stämmelserna för områdets yttre gränser hava otydligt angivits, och det har ej heller visats, att de militära myndigheterna sört för varning åt trafikanter på rikshuvudleden söder om Jönköping, som rätteligen bort ske.

I samband med att Jonssons talan ogillades, förpliktades han att ersätta kronans rättegångskostnader med sammanlagt 748 kronor.

Av det inträffade torde framgå, att Styrbjörn Jonsson utan eget förvälande förorsakats skada samt att han blivit offer för otillfredsställande bestämmelser på ifrågavarande område.

Över ifrågavarande motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtanden avgivits av *statskontoret* och *försvarets civilförvaltning*.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret har från försvarets civilförvaltning under hand inhämtat, att Jonsson den 11 december 1956 till civilförvaltningen inbetalt det ersättningsbelopp, varom i motionen är fråga. Framhållas må vidare, att befrielse från skyldighet att till kronan utgiva ersättning för rättegångskostnader lärrer böra medgivas endast undantagsvis. Eftergift torde sålunda böra ske blott i sådana fall, där den ersättningskyldige får anses haft visst fog för sin talan och där omständigheterna tillika äro ömmande (jfr prop. 1954: 44, punkt 6, och 1957: 6, punkt 2). Vad i motionen anförts torde från dessa utgångspunkter icke utgöra tillräckligt stöd för ett beslut syftande till att det erlagda beloppet skulle återbetalas till Jonsson.

På grund av det anförda får statskontoret föreslå, att motionen icke förleder någon riksdagens åtgärd.

Försvarets civilförvaltning har anfört följande.

Såväl rådhusrätten i Jönköping som Göta hovrätt ha ogillat samtliga de av Jonsson åberopade grunderna för kronans ersättningsskyldighet mot Jonsson. Kopior av domarna bifogas.¹ Några omständigheter, som ej varit föremål för domstolarnas prövning, synas icke ha framkommit.

Vad angår frågan, huruvida kronan av billighetsskäl bör avstå från ersättning av Jonsson för rättegångskostnader, anser civilförvaltningen principiella skäl tala för restriktivitet härvidlag. I sådant hänseende torde civilförvaltningen få hänvisa till vad föredragande departementschefen anfört under punkt 2 i Kungl. Maj:ts proposition 1957: 6, varemot riksdagen icke haft något att erinra (statsutskottets utlåtande nr 34, riksdagens skrivelse nr 115). I ett annat ärende, som alltjämt är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, har civilförvaltningen i underdånigt utlåtande den 30 april 1957, varav avskrift bifogas,² på anförda skäl avstyrkt gjord framställning om befrielse från skyldighet att till kronan erlagga rättegångskostnader. Även om Jonsson genom den skada som drabbat honom lidit allvarligt avbräck, synes denna omständighet dock icke i och för sig böra vara avgörande vid frågans bedömning.

Beträffande Jonssons ekonomiska ställning har från rådhusrätten i Jönköping inhämtats, att Jonsson, som i målet åtnjutit fri rättegång, vid tiden för målets anhängiggörande saknade egna tillgångar samt bodde hos och underhölls av föräldrarna under studietiden. Av de uppgifter, som Jonsson på civilförvaltningens begäran lämnat i förevarande remissärende, framgår, att Jonsson är ogift, att han saknar inkomst, förmögenhet och skulder, att han icke har någon försörjningsplikt samt att han våren 1957 avlagt examen vid

¹ Här ej intagna.

² Här utesluten.

tekniska gymnasiet i Hälsingborg men ännu i mitten av oktober 1957 icke fått något arbete, vilket av Jonsson själv ansetts delvis vara beroende på att han är invalid till 40 %.

Vid övervägande av samtliga på frågan inverkan omständigheter kan civilförvaltningen för sin del knappast finna tillräckliga skäl för att kronan nu bör till Jonsson — som redan den 11 december 1956 till civilförvaltningen erlagt ifrågavarande belopp, 748 kronor — återbetala beloppet. Civilförvaltningen får därför föreslå, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet. Såsom de i ärendet hörda myndigheterna framhållit bör i fråga om befrielse från skyldighet att till kronan utgiva ersättning för rättegångskostnader gälla, att eftergift sker endast där den ersättningsskyldige kan anses ha haft visst fog för sin talan och där omständigheterna är ömmande. Då såsom försvarets civilförvaltning upplyst ett med det föreliggande likartat ärende f. n. är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, synes det utskottet mest lämpligt att jämväl den nu väckta frågan i första hand prövas av Kungl. Maj:t.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,
att motionen II: 43 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 november 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Gillström, Näsström, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Birger Andersson, Rikard Svensson, fröken Ranmark, herrar Mossberger, Nils Theodor Larsson och Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg, Pettersson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Widén, Nilsson i Göingegården och fru Thorsson.